

SELETUSKIRI

maeluministri määruse “Piimalehma kasvatamise otsetoetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 19 lõike 2 ja § 21 lõike 2, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009, artikli 52 lõike 1 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa, artikli 53 lõike 1 alusel.

Vabatahtliku tootmiskohustusega seotud toetuse peamine eesmärk on toetada majanduslikel, sotsiaalsetel või keskkonnaalastel põhjustel tähtsat sektorit, kus esineb teatud raskusi. Eestis on viimasel kahel aastal esinenud raskusi piimasektoris, eeskätt sektori selles osas, kus tootjate ja piimalehmade arv on valdavalt vähenenud. Kõige enam on mõjutatud tootjad, kes peavad oma karjas kuni 400 piimalehma.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 52 lõike 6 kohaselt antakse tootmiskohustusega seotud toetust määratletud koguselise piirangu (toetatava põllumajandusmaa hektarite või põllumajandusloomade arvu) ulatuses. Seetõttu on kehtestatud piirmäär, mille kohaselt saab toetust taotlelda loomapidaja, kelle karjas on kuni 400 piimalehma. Seega taotlejale, kelle karjas on loomi rohkem kui toetuse saamise nõuetes ette nähtud, toetust ei maksta. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 54 kohaselt teavitas Eesti 1. augustil 2016 Euroopa Komisjoni toetusõiguslikkuse kriteeriumitest, sealhulgas toetatavate karjade suurustest. Teavitusele lisatud analüüsis on põhjendatud, miks on just see piimalehmade suurusgrupp kõige suuremates raskustes ja vajab toetamist.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna põllumajanduse otsetoetuste büroo peaspetsialist Ragni Koitmaa (625 6146; ragni.koitmaa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Heinaru (625 6280; elis-ketter.heinaru@agri.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165; leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 15 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse piimalehma kasvatamise otsetoetuse (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Toetus on tootmiskohustusega seotud toetus ELÜPS-i § 19 tähenduses. Tootmiskohustusega seotud toetuse rakendamise põhimõtted on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 52. Tootmiskohustusega seotud toetust võib anda sama artikli lõikes 2 loetletud põllumajandussektorile või selle osale, mis on tähtis majanduslikel, sotsiaalsetel või keskkonnakaalutlustel ja mis on raskustes.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 2 lõige 1 sätestab, et toetust võib taotleda füüsiline või juriidiline isik või juriidilise isiku staatusega isikute ühendus (edaspidi *taotleja*), kes vastab maaeluministri 17. aprilli 2015 määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” §-s 2 sätestatud nõuetele. Nimetatud paragrahvis on kehtestatud nõuded, mis kehtivad kõikidele otsetoetuste taotlejatele, kaasa arvatud piimalehma kasvatamise otsetoetuse taotlejatele.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt võib toetust taotleda taotleja, kes põllumajandusloomade registri andmete kohaselt kasvatab taotluse esitamise kalendriaasta 2. märtsi seisuga kuni 400 piimalehma. Toetuse saamise nõuetele ei vasta piimalehm, kellel puuduvad kõrvamärgid, kelle kohta puudub taotlejal veisepass või kelle kohta puuduvad taotleja peetavas arvestuses kanded.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse nõuded piimalehma kohta.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt peab piimalehm, kelle kohta toetust taotletakse, olema nõuetekohaselt identifitseeritud ja tema andmed peavad olema kantud põllumajandusloomade registrisse. Loomatauditõrje seaduse ja põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord“ kohaselt peavad kõik veised olema identifitseeritud ning registreeritud põllumajandusloomade registris. Veiste identifitseerimine ja registreerimine toimub vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1760/2000 veiste identifitseerimise ja registreerimise süsteemi loomise, veiseliha ja veiselihatoodete märgistamise ning nõukogu määruse (EÜ) nr 820/97 kehtetuks tunnistamise kohta.

Eelnõu § 3 lõigetes 2 ja 3 sätestatakse tingimused selle kohta, keda peetakse piimalehmaks. Piimalehmaks antud toetuse puhul vastavalt Euroopa komisjonile edastatud teavitusele loetakse loetakse lehm, kellel on eesti holsteini (EHF), eesti punase (EPK), eesti maatõu (EK), šviitsi (AP), äärširi (FA) või dzörsi (JER) tõu tunnused. Nimetatud tõugudesse kuuluvaks loetakse asjaomaste tõutunnustega piimalehmad. Piimatõugu lehmaks ei loeta piimalehma, kes on saanud lihatõugu veise ristamisel ja kes kuulub lihatootmiseks peetavate veistega samasse karja. Lõikes 2 kasutatud mõiste „tõug“ ei ole põllumajandusloomade aretuse seaduse § 2 tähenduses ja seega ei pea toetatavad piimalehmad olema aretusloomad nimetatud seaduse mõistes.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse nõuded karja suuruse kohta.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt peab taotleja toetuse saamiseks oma karjas taotlusel märgitud arvu, kuid mitte rohkem kui § 2 lõikes 2 sätestatud arvu, § 3 lõigetes 1–3 sätestatud nõuete kohaseid piimalehmi toetuse taotluse esitamise päevast kuni taotluse esitamise aasta 8. maini. Seega ei tohi toetuse saamiseks olla taotleja karjas üle 400 piimalehma, kes peavad olema nõuetekohaselt identifitseeritud ja põllumajandusloomade registris registreeritud.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt võib karjas teatud tingimustel olla taotlusel märgitud arvust vähem piimalehmi. Karjas võib olla vähem piimalehmi, kui see on tingitud vääramatu jõu või erandlike asjaolude esinemisest, sealhulgas järgmiste asjaolude esinemise korral:

- 1) esineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 2 lõikes 2 nimetatud asjaolu;
- 2) piimalehm on taotleja tahte vastaselt karjast välja viidud ning taotlejal on selle tõendamiseks Politsei- ja Piirivalveametile esitatud avalduse ärakiri;

3) piimalehm on haiguse või õnnetuse tõttu surnud või veterinaarsel näidustusel hukatud ning taotlejal on selle tõendamiseks veterinaararsti kirjalik kinnitus.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 2 lõikes 2 on sätestatud loetelu vääramatu jõu ja erandlike asjaolude juhtumitest. Viidatud lõike kohaselt võidakse vääramatu jõu ja erandlike asjaoludena tunnustada eelkõige toetusesaaja surma, pikaajalist töövõimetust, rasket loodusõnnetust, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist, põllumajandusliku majapidamise loomakasvatushoonete hävimist õnnetusjuhtumi tagajärjel, toetusesaaja karja osa või kogu karja haigestumist loomataudi, kogu põllumajandusliku majapidamise või selle olulise osa sundvõõrandamist, kui taotluse esitamise päeval ei olnud võimalik sundvõõrandamist ette näha.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse nõuetele vastavuse nõuded.

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklis 92 nimetatud toetuse saaja täidab oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” sätestatud nõudeid ning ELÜPS-i § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid.

Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt täidab toetuse saaja lõikes 1 nimetatud nõudeid kogu taotluse esitamise kalendriaasta vältel.

Nõuetele vastavuse süsteemi aluseks on põhimõte, mille kohaselt tuleks otsetoetuste ja teatud Eesti maaelu arengukava alusel antavate toetuste täies mahus maksmine siduda toetuse saajate maakasutuse, põllumajandustootmise ja põllumajandusliku tegevusega seotud eeskirjade järgimisega. Nõuetele vastavuse süsteem hõlmab ühise põllumajanduspoliitika põhistandardeid keskkonna, kliimamuutuste, maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu valdkonnas. Nõuetele vastavuse alla kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 93 lõikes 1 nimetatud kohustuslikud majandamisnõuded ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded. Kohustuslike majandamisnõuete puhul ei ole tegemist uute või lisanõuete kehtestamisega, vaid olemasolevate nõuete kontrollisüsteemi kohandamisega nõuetele vastavuse süsteemiga ehk tegemist on vaid põllumajandustoetuste sidumisega Eestis kehtivate õigusaktidega (näiteks veeseadus, looduskaitseadus, loomakaitseadus jt). Liikmesriigid peavad tagama, et kogu põllumajandusmaad, sealhulgas maad, mida tootmise eesmärgil enam ei kasutata, hoitakse heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis.

Tulenevalt ELi liikmesriikide erinevatest looduslikest, kliima- ja muudest tingimustest ning põllumajandustootmise ja maakasutuse eripärast ei ole võimalik kehtestada ELi määrusega kõikidele liikmesriikidele kohalduvaid ühtseid tingimusi. Liikmesriigid peavad määrama heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste miinimumnõuded riiklikult või piirkondlikult. Nimetatud nõuded on sätestatud põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded”. Kohustuslike majandamisnõuete loetelu on avaldatud ka Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) ning Maaeluministeeriumi veebilehel¹.

Juhul, kui nõuded ei ole täidetud, vähendatakse makstavaid otsetoetusi või jäetakse toetuse taotlus rahuldamata.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt peab taotleja, kes soovib taotleda toetust, esitama ajavahemikul 2. märtsist kuni 21. märtsini *PRIA*-le taotluse.

¹ http://www.pria.ee/toetused/valdkond/teadmiseks/nouetele_vastavus/ ja www.agri.ee/nouetele-vastavus

Taotlus peab sisaldama järgmisi andmeid: haldusmenetluse seaduse § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmeid, taotleja isiku- või registrikood, nende piimalehmade arv, kelle kohta taotleja toetust taotleb ja keda ta põllumajandusloomade registri andmete kohaselt taotluse esitamise kalendriaasta 2. märtsi seisuga kasvatab. Haldusmenetluse seaduse § 14 reguleerib taotlustega seonduvat. Sama paragrahvi lõike 3 punktide 1–4 kohaselt peab kirjalik taotlus sisaldama esitaja nime, taotluse selgelt sõnastatud sisu, taotluse esitamise kuupäeva ja taotleja allkirja ning haldusakti või muu dokumendi kätetoimetamise soovitatavat viisi ning selleks vajalikke kontaktandmeid. Tulenevalt ELÜPS-i § 7 lõikest 1 peab taotleja esitama PRIA-le taotluse kirjalikult paberil või elektrooniliselt.

Alates 2016. aastast on taotlejal olnud võimalus loobuda väikepõllumajandustootjate kavas osalemisest. Maaeluministri 20. aprilli 2015. a määruse nr 35 „Väikepõllumajandustootja toetus“ § 8 lõike 1 kohaselt märgib taotleja väikepõllumajandustootjate kavas osalemisest loobumiseks maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“, maaeluministri 20. aprilli 2015. a määruse nr 33 „Puu- ja köögivilja kasvatamise otsetoetus“ või seletuskirjaga kommenteeritava eelnõu alusel esitataval taotlusel, et loobub väikepõllumajandustootjate kavas osalemisest. See võimalus on mõeldud nendele taotlejatele, kes taotlesid 2015. aastal esmakordselt väikepõllumajandustootja toetust ning soovivad selles kavas osalemisest loobuda. Loobumiseks tuleb taotlejal taotlusel kinnitada, et ta loobub väikepõllumajandustootjate kavas osalemisest, ning kui taotleja soovib, saab ta taotluse esitamise aastal sama taotluse alusel toetust taotleda.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt avalikustab PRIA lõikes 1 nimetatud taotluse vormi oma veebilehel.

Sama paragrahvi lõikes 3 sätestatakse nõuetele vastavuse küsimustiku esitamine, püsirohumaa kasutamisest teavitamine ja aktiivse tootja tõendamine. Lõikes sätestatakse, et toetuse taotleja, kes ei taotle ELÜPS-i § 11 lõike 1 punktides 1–3 sätestatud otsetoetusi ega põllumajanduskultuuri või heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõiguse alusel üleminekutoetust ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artiklites 28, 29, 30 ja 33 nimetatud toetusi, esitab pindalatoetuste taotlemise ajal PRIA-le 21. maiks pindalatoetuse taotluse, milles on täidetud nõuetele vastavuse küsimustik ja põldude loetelu, kus taotleja märgib andmed kogu põllumajandusmaa kohta, mida tal on õigus kasutada, sealhulgas andmed säilitatava püsirohumaa ja kasvatatavate põllumajanduskultuuride kohta. Lisaks esitab taotleja põllumassiivi kaardi, millele on märgitud põldude numbrid ja piirid. Kui andmed põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab taotleja katastri kaardi või muu kaardimaterjali, millel on märgitud maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ lisas 1 toodud taotluses loetletud kasvatatavate põllumajanduskultuuride põldude ja püsirohumaa põldude numbrid, piirid ja katastritunnused. Kui taotleja tegutseb maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ § 2 lõikes 2 nimetatud tegevusalal, esitab ta lisaks andmed oma põllumajandusliku tegevuse kohta ning vajaduse korral kontrollitavad tõendid oma majandustegevuse kohta, kui riiklikest registritest ei ole kõik andmed kättesaadavad või kui taotleja soovib esitada lisatõestust. Maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ § 2 lõike 2 kohaselt peab taotleja, kes tegeleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 lõikes 2 nimetatud tegevusega või üksnes metsamajandamisega, esitama PRIA-le toetuse saamiseks tõendid, et põllumajanduslik tegevus moodustab olulise osa taotleja majandustegevusest, kasutades selleks nimetatud

maaeluministri määruses sätestatud võimalusi. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 9 lõike 2 kohaselt ei anta otsetoetusi ilma lisatõendamiseta füüsilisele või juriidilisele isikutele ega füüsiliste või juriidiliste isikute rühmale, kes haldab lennujaama, veerajatist, alalist spordiväljakut või puhkeala või osutab raudtee- või kinnisvarateenust. Kõik vajalikud dokumendid tuleb esitada pindalatoetuste taotlemise perioodil ehk ajavahemikul 2. maist kuni 21. maini. Juhul, kui toetuse taotleja taotleb kasvõi ühte eelpool nimetatud toetust, ei pea toetuse taotleja enam käesoleva toetuse taotlemisel eraldi loetletud dokumente esitama, kuna eelpool nimetatud toetuste taotlemisel on ta igal juhul kohustatud need esitama.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse põllumajandusliku majapidamise üleandmine.

Eelnõu § 7 lõige 1 sätestab, et põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.7.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatud.

Sama paragrahvi lõige 2 sätestab põllumajandusliku majapidamise üleandmise ajavahemiku. Põllumajandusliku majapidamise üleandmise kord on kehtestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklis 8, kuid liikmesriigil on sama artikli lõike 3 punkti a kohaselt siiski kohustus kehtestada üleandmise ajavahemik, milleks on 22. märts kuni 1. september. Nimetatud ajavahemik on kehtestatud selleks, et võimaldada toetuse maksmist kogu majapidamise üle võtnud isikule. Põllumajandusliku majapidamise üle võtnud isik võib selle ajavahemiku jooksul esitada PRIA-le majapidamise ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotleda toetuse maksmist.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes tuleb Eestil rakendada otsekohalduva määruse 809/2014 asjakohaseid sätteid ning maaeluministri määrusega on võimalik kehtestada vaid ajavahemik, mille jooksul tuleb ettevõtte üle anda ja seda tõendavad dokumendid esitada, kui ülevõtja soovib esialgse taotleja asemel toetust saada.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse taotluse kontrollimine.

Kuna toetuse andmist rahastab Euroopa Liit, kehtivad toetuse menetlemisel ja vähendamisel Euroopa Liidus välja töötatud otsetoetuste reeglid ning järgida tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1306/2013 tulenevaid nõudeid.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ja vastavust toetuse saamise nõuetele, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 24–43 sätestatud. PRIA kontrollib komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 30 lõike e kohaselt kohapeal 5% taotlejatest. PRIA kontrollib taotlusel esitatud piimalehmade arvu vastavust põllumajandusloomade registrisse kantud andmetele taotluse esitamise aasta 2. märtsi seisuga ning seda, kas piimalehmi peetakse pidamisperioodi lõpuni. Lisaks kontrollitakse kohapeal, kas loomad on nõuetekohaselt registreeritud ja identifitseeritud.

Eelnõu § 8 lõike 2 kohaselt kontrollivad ELÜPS-i § 33 lõikes 1 nimetatud asutused §-s 4 sätestatud nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 65–72 sätestatud.

Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt teeb taotleja lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele teatavaks kõik toetuse taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud, sealhulgas ajab vajaduse korral loomad kokku või hoiab neid selliselt, et oleks võimalik kontrollida nende kõrvamärkide olemasolu ja loomade identifitseerimisnumbrit.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse toetuse ühikumäär.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt otsustab PRIA toetuse ühikumäära taotluse esitamise kalendriaasta 1. detsembriks.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt makstakse toetust 1. detsembriks kehtestatud ühikumäära alusel kuni 100 piimalehma kohta.

Eelnõu § 9 lõike 3 kohaselt makstakse toetuse saajale, kes peab karjas 101 kuni 400 piimalehma, toetust ühikumäära alusel, mis saadakse lõikes 1 nimetatud ühikumäära korrutamisel kordajaga 0,5.

Seega makstakse toetust kahe erineva ühikumäära alusel. Tootjate arv on enam vähenenud 1-100 piimalehmaga tootjate puhul – 31% 2015 aastaks võrreldes 2012. aastaga, samal ajal kui 101-400 piimalehmaga tootjate arv on vähenenud 14%. Väiketalud (1-100 piimalehmaga) kasutavad enam tasustamata peretöajõudu ning nende toodetud lisandväärtus on võrreldes suuremate tootjatega madalam². Seega säilitamiseks töökohti ja peretöajõu sissetulekut võimalikult sarnasel tasemel kui tasustatud palgatöötajate töötajad, makstakse toetust kahe ühikumäära alusel.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse toetuse vähendamine.

Paragrahvi kohaselt otsustab PRIA toetuse vähendamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 809/2014 sätestatud alustel ja korras. Vähendamisel arvestatakse toetuse taotlejale ja loomade kohta esitatud nõudeid ning taotlusel märgitud loomade nõuetekohasust. Toetust vähendatakse või toetus jäetakse maksmata, kui taotleja rikub otsetoetuste saamise üldisi nõudeid, samuti loomade nõuetekohaste loomade arvu ja taotlusel märgitud loomade arvu erinevuse korral. Toetust vähendatakse ka selle eest, kui taotlus esitatakse pärast taotluse esitamise tähtpäeva. Nõuetele vastavuse tingimuste rikkumise vähendused on sätestatud määruse (EL) nr 1306/2014 IV jaotise II peatükis sätestatud korras.

Kui taotleja juures tehakse kohapealne kontroll, tuleb toetuse vähendamisel arvestada nõuetekohaste loomade arvu vastavust taotlusel märgitud loomade arvule. Loomade arvu erinevuse korral vähendatakse toetust vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 alusel.

Allpool on toodud näited toetussumma vähendamise kohta loomade arvu erinevuse korral:

Loomade arv, kelle kohta toetust on taotletud	Registris olevate loomade arv (02.03 seisuga)	Pidamis-perioodi lõpul registris olevate loomade arv (08.05 seisuga)	Kohapealse kontrollis kindlakstehtud nõuetekohaste loomade arv	Kohapealse kontrollis kindlakstehtud mitte-nõuetekohaste loomade arv	
60	80	80	70	30	Kuna toetust on taotletud väiksema arvu loomade kohta, kui on menetluse käigus kindlaks tehtud, võetakse aluseks väiksem loomade arv: $30/60 * 100 = 50\%$, mis tähendab, et taotleja jääb toetusest ilma ning

² Vastavalt FADN andmetele 2010-2014 on Piimatootmise tootmistüübi 1-100 piimalehmaga ettevõtete toodetud netolisandväärtus aastatööühiku kohta ca 1/3 madalam kui 101-400 piimalehmaga ettevõtetel. Suurusgrupi 1-100 piimalehmaga ettevõtjad kasutavad tasustatud tööajõudu vaid 23% ulatuses kogu tehtavast tööst ehk 77% on oma peretöö, kuid 101-400 piimalehmaga ettevõtted kasutavad peretööajõudu vaid 2% ulatuses.

					tema suhtes kohaldatakse lisakaristust komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 lõike 2 viimase lõigu alusel 30 loomale vastava summa ulatuses
60	50	50	55	45	Kindlakstehtud loomade arv on 50. Kuna nõuetele mittevastavate loomade arv (45) on suurem kui nende loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse, ja kindlakstehtud loomade arvude erinevus ($60 - 50 = 10$), siis loomade arvude erinevuse protsent leitakse: $45/50 * 100 = 90\%$; kuna see on üle 50%, jääb taotleja toetusest ilma ja tema suhtes kohaldatakse lisakaristust komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 lõike 2 viimase lõigu alusel 45 loomale vastava summa ulatuses
25	25	24	-	-	Kindlakstehtud loomi on 24, erinevuse % leitakse $1/24 * 100 = 4,17\%$. Toetust vähendatakse 4,17% võrra
50	45	50	50	7	Kindlakstehtud loomade arv on 45. Kuna mittenõuetekohaste loomade arv (7) on suurem kui taotletud ja kindlakstehtud loomade arvu erinevus ($50 - 45 = 5$), siis loomade arvude erinevuse protsent leitakse: $7/45 * 100 = 15,56\%$. Toetuse vähendamise protsendi leidmiseks korrutatakse saadud tulemus kahega
50	45	50	50	4	Kindlakstehtud loomade arv on 45. Kuna mittenõuetekohaste loomade arv (4) on väiksem kui nende loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse, ja kindlakstehtud loomade arvu erinevus ($50 - 45 = 5$), siis loomade arvude erinevuse protsent leitakse järgmiselt: $5/45 * 100 = 11,11\%$. Toetuse vähendamise protsendi leidmiseks korrutatakse saadud tulemus kahega
30	20	25	5	20	Kindlakstehtud loomade arv on 5. Kuna mittenõuetekohaste loomade arv (20) on väiksem kui nende loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse, ja kindlakstehtud loomade arvu erinevus ($30 - 5 = 25$), siis loomade arvude erinevuse protsent leitakse järgmiselt: $25/5 * 100 = 500\%$; kuna saadud tulemus on üle 50%, jääb taotleja toetusest ilma ja tema suhtes kohaldatakse lisakaristust komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 lõike 2 viimase lõigu alusel 25 loomale vastava summa ulatuses
30	20	25	15	20	Kindlakstehtud loomade arv on 15. Kuna mittenõuetekohaste loomade arv (20) on suurem kui nende loomade arvu, kelle kohta toetust taotletakse, ja kindlakstehtud loomade arvu erinevus ($30 - 15 = 15$), siis loomade arvude erinevuse protsent leitakse järgmiselt: $20/15 * 100 = 133,33\%$; kuna saadud tulemus on üle 50%, jääb taotleja toetusest ilma ja tema suhtes kohaldatakse

					lisakaristust komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 lõike 2 viimase lõigu alusel 20 loomale vastava summa ulatuses
--	--	--	--	--	---

Eespool on esitatud vaid mõned vähendamise näited ning PRIA lähtub toetuse vähendamisel eespool mainitud ELi õigusaktide asjakohastest sätetest.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse toetuse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse taotluse esitamise aasta 10. detsembriks. Toetuse määramise tähtaja määramisel on arvestatud toetuse administreerimise keerukust ja mahukust ning seda, et põllumajanduslikke otsetoetusi võib ELi õiguse kohaselt välja maksta alates taotluse esitamise aasta 1. detsembrist. Põllumajanduslike otsetoetuste menetlemise käigus tuvastatud rikkumiste puhul tuleb ELi määruste kohaselt toetust vähendada või jätta taotlus rahuldamata.

Sama paragrahvi lõige 2 sätestab, et toetuse rahuldamata jätmise aluseks on ELÜPS-i § 22. Nimetatud sättes viidatakse ELi määrustele nr 1307/2013 ja nr 1306/2013, mille alusel toimub põllumajanduslike otsetoetuste taotluste rahuldamata jätmine. Näiteks jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei täida otsetoetuste üldisi nõudeid, loomade arv ei vasta toetusõiguslikkuse tingimustele või loomad ei ole nõuetekohaselt registreeritud ja identifitseeritud. Lisaks toodud näidetele võib tulla ette veel teisi nõuete rikkumisi, mille korral jäetakse toetuse taotlus rahuldamata.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse finantsdistsipliini rakendumine.

Paragrahvis 12 on nimetatud alus, mille järgi arvutatakse toetuse taotlejale väljamakstav otsetoetuse summa, arvestades finantsdistsipliini rakendumist ehk taotlejale makstavate otsetoetuste summa vähendamist teatud protsendi võrra. Arvutamise aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 8 lõige 1. Ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevas 26. juuni 2013. aasta põllumajanduse ja kalanduse ministrite nõukogu poliitilises kokkuleppes otsustati, et finantsdistsipliini kohaldatakse ELi eelarvest rahastatavate toetuste suhtes ehk otsetoetuste summadele, mis ületavad 2000 eurot. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1290/2005, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (ELT L 209, 11.08.2005, lk 1–25) artikli 18 lõike 5 kohaselt võib nõukogu komisjoni ettepanekul ja tema käsutuses oleva uue teabe alusel kohandamise määra muuta.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse toetuse maksmine.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 75 lõike 1 kohaselt tehakse toetuse saajatele makseid kuni taotluse esitamise aastale järgneva kalendriaasta 30. juunini. Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus tehakse taotluse esitamise aasta 10. detsembriks.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse toetuse saaja andmete avalikustamine.

Paragrahvis 14 kehtestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 111 ja 112 kohaselt ning nende töötlemisest liidu finantshuvide tagamise eesmärgil sama määruse artikli 113 kohaselt. PRIA võib toetuse saajate andmeid avaldada ning kasutada toetuse saaja andmeid vastavalt toodud alustele. Kohustuse toetuse saajaid nende andmete avalikustamisest teavitada sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 113, mille kohaselt teavitavad liikmesriigid toetuse saajaid sellest, et nende andmed avaldatakse sama määruse

artikli 111 kohaselt ning et liidu finantshuvide tagamise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid nende isikuandmeid töödelda.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse määruse kehtetuks tunnistamine.

Paragrahvi 15 kohaselt tunnistatakse maaeluministri 20. aprilli 2015. a määrus nr 34 “Piimalehma, ammalehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetus” kehtetuks. Nimetatud määruse alusel antavad toetused makstakse välja 2017. aasta 30. juuniks. Toetuste väljamaksmisega seonduvat reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 75 lõige 1, mille kohaselt tehakse toetuse maksed ajavahemikul 1. detsembrist kuni järgmise kalendriaasta 30. juunini.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008;
- 3) komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega;
- 4) komisjoni delegeeritud määrus (EL) 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa;
- 5) komisjoni delegeeritud määrus (EL) 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas.

Lisaks juhinduti komisjoni 24. juuli 2014. a töödokumendist Note to the delegates of the committee for direct payments nr DDG2/D. 1/RF/mh D(2014) 2279494.

4. Määruse mõjud

Viimaste aastate areng Eesti piimatootmises näitab, et teatud tootjad on majanduslikult raskemas seisus kui teised ning oht, et nende tegevus lõppeb, on jätkuvalt suur. Põllumajandusloomade registri andmeid võrreldes selgub, et piimalehmi pidavate tootjate üldarv vähenes võrreldes 2012 aasta loomapidajate arvuga 2015. aasta 31. detsembriks 29%. Valdavalt põhjustas selle languse tootjate tegevuse lõpetamine väikseimas, 1–100 piimalehma omavate tootjate grupis, mille koosseis kahanes 31% võrra. 101–400 piimalehma omavate tootjate arv vähenes 14%. Kuni 100 piimalehmaga karjade grupis kahanes piimalehmade arv 18% võrra ning 101–400 lehmaga karjades vähenes piimalehmade arv 17%. Kogu sektoris vähenes piimalehmade arv 2015. aasta 31. detsembriks 5,8% võrreldes 2012 aasta piimalehmade arvuga. 2015. aasta 31. detsembri seisuga oli kuni 100 piimalehmaga karjades põllumajandusloomade registris registreeritud 16 820 piimalehma ning 101–400 piimalehmaga oli registreeritud 22 336 piimalehma. Toetuse eelarve (5,598 miljonit eurot) koostamisel on aluseks võetud 39 156 piimalehma. Eeltoodud statistika põhjal järeldub, et karjad, kus on kuni

400 piimalehma, on piimasektoris kõige raskemas olukorras. Sellest omakorda vajavad enim tähelepanu just väiketootjate (1–100 piimalehma) karjad, mistõttu makstakse kõrgema ühikumäära alusel toetust just väikeste piimalehma karjade (1–100 piimalehma) kohta.

Kõik eespool toodud andmed pärinevad põllumajandusloomade registrist seisuga 31. detsember 2015, kuna Euroopa Komisjonile saadetud analüüsis pidi fikseerima toetusõiguslike piimalehmade arvu 1. augustil 2016 edastatud otsuse tegemise aastale eelnevate aastate kohta.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetuse andmist rahastatakse Euroopa Liidu eelarvest (EAGFi vahenditest). Toetuse eelarve on kuni 2020. aastani 5,598 miljonit eurot iga aasta kohta.

Eesti esitas 2016. aasta 1. augustil Euroopa Komisjonile analüüsi koos kavatsusega rakendada alates 2017. aastast piimalehma kasvatamise toetuskava suurema eelarvega, kui oli kahel eelneval aastal. Aastatel 2015–2016 rakendas Eesti kolme loomakasvatuse otsetoetust. Kuna aga 2016. aasta 1. augustiks said kõik liikmesriigid oma 2014. aastal tehtud eelarve otsused ümber vaadata ja teha uued otsused, mis jõustuvad alates 2017. aastast, siis tegi Eesti asjakohased muudatused eesmärgiga viia toetuskavad kooskõlla nii sektori olukorraga kui ka kehtivate õigusaktidega. Nimelt saab tootmiskohustusega seotud toetusi maksta vaid raskustes olevate sektorite kohta ning kuna Euroopa Komisjon ei arvesta raskuste hindamisel sotsiaal-majanduslikke põhjendusi, vaid vähenevaid loomade arve, siis tuli lõpetada ammlehma ning ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse andmine, sest loomade arvud nendes sektorites kasvavad. Eelnimetatud otsusega oli võimalik suurendada toetuse eelarvet ja tingimusi või lõpetada toetuse maksmine. Muudatused toetuskavades kooskõlastab Euroopa Komisjon.

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid riigieelarve vahenditest. Nimetatud toetuste menetlemise seotud kuludeks on kavandatud vahendid PRIA eelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamise käigus küsiti arvamusi ja ettepanekuid PRIA-lt. Toetusskeemi olemust ning alates 2017. aastast kehtima hakkavaid muudatusi on tutvustatud põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu (PMAN) 17. juuni 2016. aasta istungil. Juunis 2016 esitasid esindusorganisatsioonid kavandatavate muudatuste kohta kirjalikud arvamused ettepanekud, mida osaliselt ka arvesse võeti. Samuti oldi toetuskava muudatuste väljatöötamisel tihedas diskussioonis põllumajanduslike esindusorganisatsioonidega ka juulis, enne Euroopa Komisjonile lõpliku otsuse teatamist.

Eelnõu esitati õigusaktide eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler